

GŁOS LASU

RDLP w OLSZTYNIE

Szanowni Czytelnicy,

Oddaję w Wasze ręce kolejny numer „Głosu Lasu RDLP w Olsztynie”. Tym razem wiódącym tematem jest monitoring przejęcia dla zwierząt nad drogą krajową nr 16. Autor tekstu, Łukasz Ferschke z Nadleśnictwa Wipsowo, od roku obserwuje i skrzętnie odnotowuje to, co rejestruje kamera zamontowana na zielonym moście w Kromerowie. Swoimi doświadczeniami postanowił podzielić się z czytelnikami „Głosu Lasu RDLP w Olsztynie”. Okazuje się, że gatunkiem najczęściej korzystającym z tego przejścia jest... Nie będę tego zdradzał. Polecam lekturę tekstu na stronach 3–5. Strony 6–7 tym razem poświęcone są działalności Towarzystwa Przyjaciół Lasu. Powód? W tym roku TPL obchodzi 10 urodziny, a koło TPL działające na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie należy do

najbardziej aktywnych w kraju. Stronę 8, jak zwykle zresztą, poświęciliśmy jednemu z naszych nadleśnictw. Tym razem przeczytają Państwo o nadleśnictwie, którego jednym z symboli jest cietrzew. Mowa oczywiście o Nadleśnictwie Jedwabno. Życzę przyjemnej lektury, a propozycje tematów i gotowe teksty proszę przysyłać na adres: adam.pietrzak@olsztyn.lasy.gov.pl

Adam Pietrzak
rzecznik RDLP w Olsztynie

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie

„GŁOS LASU RDLP W OLSZTYNIE” JEST DODATKIEM REGIONALNYM DO MAGAZYNU „GŁOS LASU” WYDAWANEGO PRZEZ CENTRUM INFORMACYJNE LASÓW PAŃSTWOWYCH

REDAKTOR WYDANIA:
Adam Pietrzak, rzecznik RDLP w Olsztynie

ADRES REDAKCJI:
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie
ul. Kościuszki 46/48, 10-959 Olsztyn
tel.: (89) 527 21 70
fax.: (89) 521 02 10

OPRACOWANIE GRAFICZNE:
Wydawnictwo Mantis
Andrzej S. Jadwiszczak
ul. Słowicza 11, 11-041 Olsztyn
tel.: (89) 523 84 14; 602 587 136

PROJEKT:
Novimedia Content Publishing
www.novimedia.pl

DRUK:
Zakłady Graficzne Momag S.A.

WWW.OLSZTYN.LASY.GOV.PL

Foto na okładce: A. S. Jadwiszczak

STR. 03

STR. 06

Spis treści

- 03 | NASZ RAPORT
Kto i co przechodzi „zielonym mostem”?
- 06 | JUBILEUSZ
10-lecie Towarzystwa Przyjaciół Lasu. Przyjaciele lasu obchodzą urodziny
- 08 | NASZE NADLEŚNICTWA
W Jedwabnie wyluszczaają i restytuują

Fotoflesz

Od 4 lipca na Mazurach rośnie „Las Mistrzów”. Posadzili go uczestnicy Mistrzostw Świata w Siatkówce Piłkowej, które odbyły się w Starych Jabłonkach. Zawodnicy wspierani przez miejscowych leśników sadzili dęby z zakrytym systemem korzeniowym. Zawodnicy otrzymali też specjalne certyfikaty w języku angielskim, która są dowodem na to, że przyczynili się do zwiększenia lesistości Polski.

Kto i co przechodzi „zielonym mostem”?

Po kilku latach modernizacji drogi krajowej nr 16 na terenie Nadleśnictwa Wipsowo wybudowano nadziemne przejście dla zwierząt (PE-5). Aby jednak ocenić zasadność i skuteczność „zielonego mostu”, zainstalowano stały monitoring. Wyniki? Niespodziewane...

Modernizacja i budowa nowych dróg w Polsce jest konieczna, jednakże powoduje niejednokrotnie utratę naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz podział kompleksów leśnych. Kiedy natężenie ruchu jest duże, stanowi to praktycznie barierę nie do przejścia dla zwierzyny, a jak wiadomo, każda populacja danego gatunku wymaga odpowiedniej przestrzeni życiowej, którą mają ułatwiać korytarze ekologiczne. Taki korytarz przebiega, m.in. nad drogą krajową nr 16 na terenie Nadleśnictwa Wipsowo. W 2010 roku oddano do użytku zielony most o szerokości 60 m i długości 64 m obsadzony zielenią, aby zwierzęta traktowały go jako naturalny szlak migracyjny. Ogrodzony po bokach ekranem antyolśnieniowym o wysokości 2,4 m (by chronić zwierzęta przed hałasem i olśnieniem światła reflektorów). O skuteczności przejść dla zwierząt przez szlaki komunikacyjne decyduje odpowiednia ich lokalizacja. Dzięki dużemu zaangażowaniu pracowników nadleśnictwa zaproponowano taką konfigurację terenu, aby była jak najbardziej korzystna, by umożliwiła ukształtowanie przejścia możliwie płasko oraz przebiegała na możliwie naturalnych szlakach leśnych zwierzyny. 26 lipca 2012 roku podpisano porozumienie o współpracy (w ramach propagowania dobrych

praktyk) pomiędzy Generalną Dyrekcją Dróg Krajowych i Autostrad (oddział w Olsztynie) a Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Olsztynie. Kierując się wolą minimalizowania negatywnych oddziaływań współczesnej infrastruktury komunikacyjnej na populacje zwierząt i roślin, strony zobowiązały się do nieodpłatnej współpracy, m.in. monitoringu korzystania przez duże i średnie zwierzęta z przejść dla nich wyznaczonych. GDDKiA zobowiązało się do zakupu, montażu i obsługi serwisowej sprzętu niezbędnego do wykonywania monitoringu, Lasy Państwowe (Nadleśnictwo Wipsowo) natomiast do bieżącej obsługi i zbierania danych. W październiku

2012 roku uruchomiono monitoring przejścia dla zwierząt i po raz pierwszy można było zobaczyć zwierzęta przechodzące nad krajową „16”.

JAK DZIAŁA MONITORING?

System monitoringu oparty jest o bezprzewodową kamerę przesyłającą obraz przy wykorzystaniu sieci GSM, który jest archiwizowany na zewnętrznym serwerze przez pracowników Lasów Państwowych. System jest zabezpieczony elektronicznie, mechanicznie i chemicznie przed kradzieżą i dewastacją. Próby kradzieży lub dewastacji są rejestrowane wraz z natychmiastowym powiadomieniem grup interwencyjnych. Kamera GSM zainstalowana

12/03/2013 21:40:11

jest na maszcie o wysokości 4 m, zasilana dwoma panelami fotowoltanicznymi z akumulatorem żelowym i regulatorem ładowania.

JAK WYGLĄDA ZBIERANIE DANYCH W PRAKTYCE?

W ramach obowiązków służbowych, pracownik nadleśnictwa, codziennie sprawdza dane przekazywane z kamery na serwer. Codziennie moją pracę zaczynam od zalogowania się na serwer, po czym filtruję wiadomości przychodzące (alarmy-alerty). Cała praca związana z obsługą i zbieraniem danych trwa do 2 godzin w ciągu dnia roboczego.

W monitoringu tym występują dwie formy alarmów, które włączają kamerę. Kamera nie jest aktywna cały czas. Przejście jakiegokolwiek osobnika uruchamia tzw. „alarmy włamaniowe”. Jednym z alarmów jest „Alarm włamaniowy – detekcja ruchu w obrazie”. Włącza się on jeżeli występuje różnica przed i w aktualnym obrazie. Kamera wówczas z trybu uśpienia przełącza się w tryb nagrywania. Drugim ważnym alarmem jest „Alarm włamaniowy – bariera odbiornik”. Ten tajemniczy alert to nic innego jak przejścia czujniki ruchu działające na podczerwień. W momencie

naruszenia wiązki podczerwieni kamera rozpoczyna nagrywanie zdarzenia jednocześnie wysyłając zdjęcia ze zdarzenia na serwer, na którym zdjęcia są zapisane. Zdarzenia są także zapisane na karcie SD umieszczonej w kamerze. W nocy w momencie przekroczenia bariery, zostaje dodatkowo założony reflektor, celem doświetlenia obserwowanego obszaru. Użytkownik może zdalnie połączyć się z serwerem (w celu przejrzenia alarmów z kamery) lub bezpośrednio z ka-

merą, żeby obejrzeć obraz „on-line”. Obraz i zdarzenia są transmitowane za pomocą sieci GSM. Jest to rozwiązanie dosyć dokładne i dobrze współgra z detekcją ruchu w obrazie. Każdorazowy alarm może nie tylko włączać się na serwerze. Jest możliwość ustawienia powiadomień na urządzenia mobilne typu smartfon lub zwykły telefon. Przychodzący MMS pokazuje zdarzenie, jakie zarejestrowała kamera. Tylko w czerwcu kamera zarejestrowała ponad 8 400 alarmów, co daje ponad 280 dziennie. O ile rozpoznanie gatunku w dzień nie sprawia żadnego problemu, to zinventaryzowanie jej w nocy wymaga sprawnego oka i znajomości behawioru zwierzyny.

ILE I JAKIEJ ZWIERZNY PRZECHODZI?

Od października 2012 r. roku do 30 czerwca 2013 r. przeszło 183 sztuki zwierzyny leśnej. Monitoring nie opiera się tylko na liczbie przechodzącej zwierzyny. Pracownik Nadleśnictwa Wipsowo na początku zapisuje dane liczby zwierzyny dla dnia i dla nocy. Mało tego, oprócz liczebności zwierzyny, wykazywana jest również liczba przejść w dzień i w nocy. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Gatunek	Liczebność w sztukach oraz ilość przejść			
		październik 2012 – czerwiec 2013			
		Obserwacja w świetle dziennym		Obserwacja po zmroku lub/i po świcie	
		sztuki	przejścia	sztuki	przejścia
1.	Sarna	10	7	51	46
2.	Jeleń	12	2	60	26
3.	Daniel	8	8	40	34
4.	Łoś				
5.	Dzik				
6.	Lis			1	1
7.	Wilk				
8.	Jenot				
9.	Borsuk				
10.	Ryś				
11.	Zając			1	1
	RAZEM	30	17	153	108

Budowa przejścia dla zwierzyny, sierpień 2009

Skoro średnio w miesiącu włącza się ponad 8 000 alarmów, a spośród nich średnio 20 to przechodząca zwierzyna leśna, należałoby zastanowić się, dlaczego tyle razy się ono włącza. Połowa z tych alarmów to silny wiatr, deszcz lub nocne światła samochodów. Niestety, druga połowa to inny przechodzący

nieinwentaryzowany gatunek, *Homo sapiens sapiens*. W godzinach od 4 rano do północy można zauważyć zmożoną aktywność ludzi, ludzi przechodzących na skróty do pracy, spacerowiczów z rodzinami, psami, kotami, jeżdżących konno, skuterami, quadami, motorami, rowerami. Nie inwentaryzują liczby osób, ale

śmiało mogą stwierdzić, że jest to ponad 95% wszystkich przechodzących przejściem dla zwierzyny leśnej osobników. Wzmóżona aktywność ludzi widoczna jest zwłaszcza w porze letniej, kiedy dzień trwa kilkanaście godzin. Zwierzęta zarejestrowane o tej porze roku przechodzą w godzinach nocnych lub wczesnorannych. Zimą natomiast ruch okolicznych mieszkańców (bo przechodzą przeważnie okoliczni mieszkańcy, skracając sobie drogę na drugą stronę, mimo że kilkaset metrów dalej jest przejazd nad drogą krajową, którą powinni swobodnie przechodzić) jest mniejszy w uwagi na krótki dzień i niedostępność terenu. Raz w miesiącu dane dotyczące przejść zwierzyny nad drogą krajową nr 16 są przekazywane do RDLP w Olsztynie. Życzyłbym sobie, aby proporcje liczbowe człowiek – zwierzęta były odwrócone, abym widział, że przejście dla zwierzyny służy wyłącznie dla tych osobników dla których zostało to zaprojektowane i wybudowane.

Przejście z monitoringiem, lipiec 2013

10-lecie Towarzystwa Przyjaciół Lasu

Przyjaciele lasu obchodzą urodziny

Towarzystwo Przyjaciół Lasu ma już 10 lat! Koło, które działa na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie należy do najaktywniejszych w kraju.

W kwietniu br. minęło 10 lat jak z inicjatywy ówczesnego Rektora SGGW Prof. Tomasza Boreckiego powołano organizację Towarzystwo Przyjaciół Lasu. Zrzesza ono ludzi różnego wieku i różnych zawodów. Łączy ich jedno: miłość do lasu i przyrody, a dobro lasów

leży głęboko na sercu. Jako główne cele działalności uznano: „Szerzenie wiedzy o lesie, Promocję lasów i leśnictwa, Obronę lasów przed zakusami prywatyzacji, Nie dla dewastacji lasów!!!”

Jako pierwsi w 2003 r. akces wstąpienia do nowopowstałej organizacji na terenie Warmii i Mazur zgłosili

leśnicy: Ryszard Ziemblicki, Stanisław Dąbrowski, Paulina Rutkowska i Witold Szumarski, który podjął się organizacji Koła Towarzystwa Przyjaciół Lasu na terenie RDLP w Olsztynie. W czerwcu 2007 r. utworzono pierwsze na Warmii i Mazurach Koło TPL – „Las Kudyński”. Członkowie Koła to miesz-

Spacer po lesie, to jest to

kańcy Olsztyna i powiatu olsztyńskiego. Są to ludzie w różnym wieku głównie ludzie starsi, różnych zawodów z bogatym doświadczeniem życiowym. Później z naszej inicjatywy powstały Koła TPL przy Nadleśnictwie Nowe Ramuki, w Zespole Szkół Budowlanych w Olsztynie i Koła młodzieżowe TPL w Szkołach Podstawowych w Bisztyнку i Bukwałdzie.

EKOLOGICZNE WTORKI

Podczas naszej działalności społecznej członkowie naszego Koła uczestniczyli, m.in. w:

- ochronie cennych przyrodniczo terenów przy realizacji inwestycji głównie drogowych np: przebudowa dróg krajowych nr 16 i 51;
- obronie lasów przed włączeniem ich do strefy finansów publicznych. Brałismy udział w manifestacji w Warszawie;
- kilkakrotnym wnioskowaniu do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych o utworzenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Olsztyńskie” z pozytywnym skutkiem;
- prezentowaniu stanowiska lasów w lokalnych mediach w sytuacjach konfliktowych, prostując nieprzychylnie opinie o leśnictwie i leśnikach.

Czynnie, przepracowaliśmy społecznie kilka tys. godzin w ciągu kilkunastu lat, włączyliśmy się do utworzenia i bieżącego utrzymania Leśnego Arboretum w Kudypach, jedyne w Polsce północno-wschodniej Ogrodu Botanicznego. Jesteśmy współorganizatorami konkursów „Czysty Las” i YPEF (Młodzież lasom Europy) oraz wielu imprez organizowanych wspólnie z leśnikami i innymi organizacjami, np: „Dni drzewa”, „Wrota Warmii”, „Dni otwarte lasu”, „Święto Polskiej Niezapominajki”, itd. Założyliśmy i opiekujemy się Kołem młodzieżowym przy Szkole Podstawowej w Bukwałdzie. Systematycznie poszerzamy swoją wiedzę o lesie, leśnictwie, działalności leśników na

Poszerzanie wiedzy o lesie to jeden z celów TPL „Las Kudypski”

comiesięcznych szkoleniach w sali konferencyjnej RDLP, tzw. „wtorkach ekologicznych”. Jednorazowo, bierze w nich udział nawet do 80 uczestników i to nie tylko członków TPL. Wykładowcami są naukowcy z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, wybitni specjaliści leśnicy i przyrodnicy, ciekawi ludzie kochający las i przyrodę.

PIESZE WĘDRÓWKI

Atrakcją są szkolenia terenowe. Są to głównie wyjazdy do Nadleśnictwa RDLP w Olsztynie, ale również np. do Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie, Holandii na Floriadę, w Bory Tucholskie, do Kampinosu itd. Od początku istnienia Koła odbyło się 21 wyjazdów. Nasi członkowie prowadzą również zajęcia o tematyce przyrodniczej na Uniwersytecie III-go wieku, w szkołach, spotkaniach z ludnością. Biorą też udział w konferencjach naukowych z referatami np. na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, w „Kamiennej wiosce” k/Nidzicy, Jedlni, Janowie Lubelskim. Cotygodniowe piesze wędrówki członków koła po lasach są formą monitoringu lasów pod kątem zapobiegania zaśmiecania, dewastacji, kradzieży drewna, zapobieganiu powstawania pożarów, zwalczaniu kłusownictwa. Pobyt w lesie, kontakt z naturą, to też możliwość pogłębiania wiedzy o lesie.

Często przypominamy słowa prof. Romana Kobendzy, który mówił swoim studentom: „Chcąc poznać las, czytajcie las, nie tylko książki o lesie”. Korzystamy z tej rady.

W WIEKU STABILNEJ MŁODOŚCI

Nie będę skromny, informując, że nasze Koło jest postrzegane jako jedno z najaktywniejszych w kraju. Wyróżniamy się tym, że jako jedyni w takim zakresie prowadzimy edukację leśną wśród ludzi, którzy określają siebie, że są w wieku stabilnej młodości. W br. Klub Gaja wyróżnił nas nagrodą „Czarodziejskiego Drzewa 2012 za organizację Święta Drzewa.

Aktywna działalność naszego koła nie byłaby możliwa bez wsparcia i życzliwości olsztyńskich leśników, a szczególnie Dyrektora RDLP w Olsztynie – Jana Karetko i Nadleśniczego Nadleśnictwa Kudypy – Alfreda Szlaskiego. Z okazji naszego jubileuszu bardzo, bardzo serdecznie im dziękujemy. Liczymy również na dalszą owocną współpracę dla dobra polskich lasów i powstanie nowych Kół Towarzystwa Przyjaciół Lasu na terenie RDLP w Olsztynie. Zapraszamy do odwiedzania naszej strony internetowej: www.tpl.org.pl/Kudypy. Darz Bór!!!

TEKST | WITOLD SZUMARSKI
ZDJĘCIA | Archiwum TPL „Las Kudypski”

W Jedwabnie wyłuszcza ją i restytuują

Wystawa przyrodniczo-łowiecka, którą co roku organizuje Nadleśnictwo Jedwabno jest już marką samą w sobie. Ale symbolem nadleśnictwa jest z pewnością cietrzew, którego aktywnie chronią miejscowi leśnicy.

Lasy Nadleśnictwa Jedwabno to ponad 300 km² zwanego kompleksu leśnego w samym sercu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej. Lesistość przekraczająca 76% daleko wybiega poza średnią krajową. Dominującym gatunkiem jest sosna, która tworzy drzewostany o wysokich parametrach jakościowych. Pożyskanie średnioroczne wynosi około 120 tys. m³, z czego sortymenty wielkowymiarowe stanowią około 40%. Dzięki zrównoważonemu gospodarowaniu jedwabieńskie lasy, choć w przewadze gospodarcze są rezerwuarem szeregu gatunków rzadkich ze świata roślin i zwierząt.

BORN TO BE FREE

Z uwagi na szczególne walory przyrodnicze tych terenów, w 2004 roku Nadleśnictwo Jedwabno włączono do sieci obszarów Natura 2000. Jednym z gatunków priorytetowych występujących na tutejszych terenach, jest cietrzew nazywany szumnie „czarną perłą polskich torfowisk”. Były poligon Muszaki to druga co do wielkości ostoja tego gatunku w Polsce północno-wschodniej. W 1995 roku wojsko opuściło poligon, a już w 1997 roku Nadleśnictwo Jedwabno przystąpiło do zabudowy sieci przepustów dwóch istniejących kanałów, które nadmiernie osuszyły okoliczne łąki i torfowiska. Podniesienie poziomu wody spowodowało zdecydowaną poprawę warunków bytowania wielu gatunków zwierząt w tym również cietrzewia. Po przy-

Poligon Muszaki – ostoja cietrzewia

gotowaniu biotopu przystąpiono do programu restytucji, który oparto na wsiedlaniu młodych cietrzewi metodą „born to be free”. W roku 2012 pierwsze młode ptaki odchowane przez doktora Andrzeja Krzywińskiego w PDZ w Kadziłowie zostały wypuszczone na wolność. Do 2015 roku planowane jest wsiedlenie 40–70 młodych ptaków. Aktywna ochrona cietrzewia pozwala z dużą nadzieją patrzeć w przyszłość. Z ponad 40% populacji cietrzewia żyje na obszarach zarządzanych przez Lasy Państwowe, to m.in. na leśnikach spoczywa wielka odpowiedzialność za ochronę tego gatunku.

SZYSZKI W WYŁUSZCZARNI

Cietrzew powoli staje się dobrą marką nadleśnictwa, podobnie zresztą jak „Wystawa przyrodniczo-łowiecka”, która tradycyjnie już w marcu przyciąga do Nadleśnictwa Jedwabno rzesze myśliwych i sympatyków łowiectwa. Impreza to w zasadzie piknik rodzinny, na którym dzie-

ci i dorośli znajdują coś dla siebie. Wystawa daje myśliwym możliwość pochwalenia się swoimi trofeami a wszystkim innym rozsmakowania się w szeroko pojmowanej „kulturze łowieckiej”. Tegoroczną wystawę urządzono po raz pierwszy w „starej” części wyłuszczeni nasion, tam, gdzie kiedyś znajdował się magazyn szyszek. Obecnie wyłuszczeni nasion działa w oparciu o nowoczesne technologie, a cały proces łuszczenia pojedynczych partii szyszek skurczył się do 2–3 dni. Zadaniem tej jednostki jest wyłuszczenie i przechowywanie nasion, głównie na potrzeby własne nadleśnictwa RDLP w Olsztynie. W zależności od urodzaju nasion, wyłuszcza się od kilkunastu do kilkudziesięciu ton szyszek rocznie. Wyłuszczeni nasion, jako jeden z kilkunastu tego typu obiektów w kraju, spełnia również bardzo ważną rolę edukacyjną.